

І.А. Якімова
студ. I курсу магістратури
спеціальність «Менеджмент»
Науковий керівник: д. е. н., доц. Ю.Л. Грінченко

БАЗОВІ ЕКОСИСТЕМИ У ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ

Туристична сфера активно розвивається, починаючи з 60-х років минулого століття і пригальмовувала своє стрімке зростання лише за часів сильної кризи або подібних форс-мажорів. Найчастіше такі «припинення» спостерігалися в окремих країнах чи регіонах: найчастіше через погодні умови, конкретні економічні чи соціальні чинники. Внаслідок такого активного розвитку питання щодо організації та оформлення процесу діяльності туристичної сфери піднімалися все частіше.

Інтерес до «побудови» будь-якої сфери дав поштовх розвитку поняття економічної екосистеми. Вперше його запровадив Джеймс Мур у своїй «Смерть конкуренції: лідерство та стратегія у вік екосистеми бізнесу» (1993). Однак роботи, що характеризують це поняття, хоч і не називають його, були і раніше. Найчастіше для цього явища використовували поняття «модель».

Це явище не оминуло і туристичну сферу. Деякі дослідники та практики туризму не зважали на необхідність систематизувати роботу галузі, проте інші ставили це метою своїх наукових робіт. Такими вченими виявилися Н. Лейпер та К. Каспар, напрацювання яких є досі актуальними для розгляду і побудови систем і моделей співпраці у туризмі.

Данський вчений Н. Лейпер розробив (1979 р.) та удосконалив (1990 р.) найбільш цілісну модель туристичної сфери, що складається з трьох основних елементів: туристів, географічної компоненти та туристичної індустрії. Географічна компонента включає також три складові:

- регіон, що генерує туристів;
- транзитний регіон;
- регіон, який приймає туристів (туристичне призначення – дестинація).

Схематично система туризму, згідно з концепцією Н. Лейпера, представлена на рис. 1.

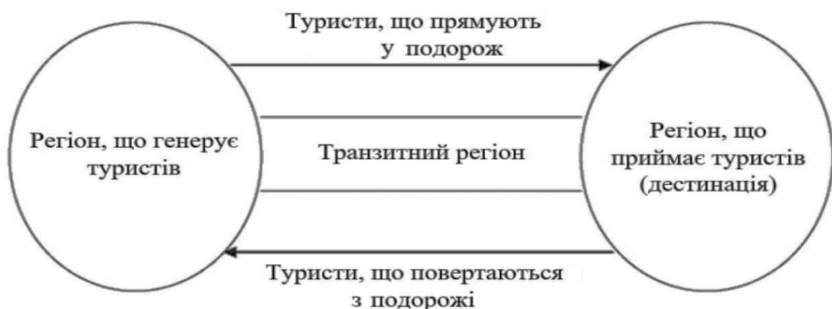

Рис. 1. Туризм як система за Н. Лейпером

Центральне місце у моделі Н. Лейпера займає турист. Ідея вченого полягає в тому, що саме бажання людини здійснити туристичну подорож приводить у дію всю туристичну систему та створює попит на туристичні послуги у регіоні, що генерує переміщення туристів [1, с. 397]. Така думка має деяку недосконалість, спираючись лише на попит, і не звертаючи жодної уваги на створення інноваційної пропозиції до виникнення відповідного бажання. Це, на нашу думку, сповільнює загальний розвиток туристичної сфери та створює бар'єри для появи нових напрямків.

На думку ж швейцарського дослідника К. Каспара, в основі системи туризму лежать дві субсистеми:

- суб'єкт туризму, тобто турист – споживач туристичних послуг з усім різноманіттям його потреб та мотивів поведінки;
- об'єкт туризму, що складається з трьох елементів: туристичного регіону, туристичного підприємства та туристичних організацій [2, 122 с.].

Система туризму, згідно з дослідженнями швейцарського вченого – К. Каспара, є системою відносин, у якій туристичні підприємства, організації та регіони взаємодіють із зовнішнім середовищем та споживачами (рис. 2).

Під суб'єктом туризму розуміється турист, тобто споживач туристичних послуг з усім різноманіттям його потреб та мотивів поведінки. Під об'єктом туризму розуміють усе те, що може стати суб'єкта туризму (туриста) метою подорожі [3].

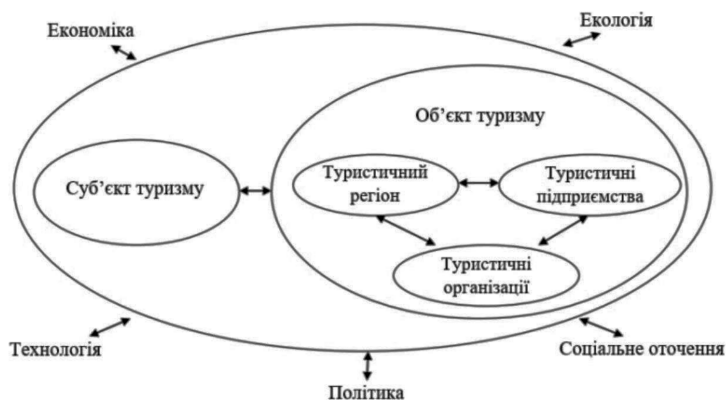

Рис. 2. Система туризму за концепцією К. Каспара

Дана модель охоплює більшу частину аспектів роботи туристичної сфери, проте і вона має свої недоліки. Таким чином, у ній виокремлюється у зовнішні фактори політичний та соціальний чинники, хоча деякі сфери туризму суворо регулюються законом, тоді як частина туристичних організацій та підприємств у різних країнах може бути лише державними або неприбутковими організаціями.

Безумовно, дані моделі вже застаріли, і туристична сфера вимагає перегляду елементів, що їй належать: додавання нових, можливо, виключення якихось старих. Однак будь-яка нова екосистема обов'язково будуватиметься на базисних формах, які представили у своїх дослідженнях Н. Лейпер та К. Каспар.

Список використаної літератури

1. Leiper N. The framework of tourism: towards a definition of tourism, tourist, and the tourist Industry. *Annals of Tourism Research*. 1979. Vol. 6 (4). Pp 390–407. DOI: 10.1016/0160-7383(79)90003-3
2. Полянничко О. Екосистемний підхід в рекреаційно-туристичній сфері в умовах трансформації економіки України. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету* : зб. наук. праць ; за ред.: М.Д. Балджи (голов. ред.). Одеса : Одеський національний економічний університет, 2017. № 6(248). С. 110–120.
3. Norbert Vanhove (2015) Claude Kaspar: a life devoted to tourism and transport – moving theory into practice, *Anatolia – An International Journal of Tourism and Hospitality Research*. Vol. 26. № 3. Pp. 493–500. DOI: 10.1080/13032917.2015.1024032